

OPLOSSINGSRICHTINGEN VOOR DE PROBLEMATIEK RONDOM DE VETERINAIRE ZORG VOOR HUISDIEREN VAN EIGENAREN MET EEN BIJSTANDSUITKERING

I.B.R.L. van der Geld *, S.C. Plak * en N. Endenburg **

Aan de hand van enquêtes onder gezelschapsdierenartsen en interviews met organisaties in de huisdierenbranche worden mogelijke oplossingsrichtingen besproken voor de problematiek van de veterinaire zorg voor huisdieren van mensen met een bijstandsuitkering. Ook komen de regelingen aan bod die er op het moment zijn voor deze huisdiereigenaren.

Er is sprake van versnippering en een landelijke dekking ontbreekt. Als mogelijke oplossing wordt het geven van preventieve voorlichting aangedragen, onder andere over de kosten die met het houden van huisdieren gepaard gaan. Daarnaast kan voor een bepaalde groep bijstandsgerechtigde huisdiereigenaren de reguliere dierziektekostenverzekeringen uitkomst bieden. Daar waar de behoefte aan ondersteuning het grootst is, zou lokaal een speciale kliniek voor mensen met een bijstandsuitkering een oplossing kunnen zijn, mits er duidelijke afspraken worden gemaakt met de dierenartsenpraktijken in de omgeving. Voor de groep die geen premie kan betalen, is het een mogelijke oplossing het tekortkomende deel van de dierenartsrekening aan te vullen vanuit een fonds, of een gereduceerde verzekeringspremie een mogelijke oplossing.

INLEIDING

Voor sommige huisdiereigenaren met een bijstandsuitkering is de veterinaire zorg voor hun huisdieren te kostbaar wegens gebrek aan financiële middelen (6). Hierdoor kunnen deze huisdieren zorg te kort komen.

Dit probleem speelt ook in andere landen en heeft geleid tot verschillende oplossingen. In het Verenigd Koninkrijk werd al aan het einde van de negentiende eeuw de Britse dierenbeschermingsorganisatie The Blue Cross opgericht om zich voornamelijk bezig te houden met de veterinaire zorg voor gezelschapsdieren van mensen met een lager inkomen (15). Later kwam hier een tweede organisatie bij, die zich eveneens bekommerde om dieren waarvan de eigenaren weinig financiële middelen hadden, namelijk de People's Dispensary for Sick Animals (PDSA) (8). Ook in de Verenigde Staten is het fenomeen van de 'low-income clinic' vrij algemeen. Deze klinieken werken vaak samen met een asiel (bijvoorbeeld de Society for Protection of Cruelty to Animals in San Francisco) (11).

In Nederland zijn er recente ontwikkelingen geweest op dit gebied. In januari 2007 vestigde de eerste minimakliniek voor mensen met een bijstandsuitkering zich in het Rotterdamse asiel Rijnmond (3). Ook in andere steden worden deze ontwikkelingen meegenomen bij de nieuwbouw van dierenasielen (16). Uit de veterinaire praktijk blijkt dat er vraag bestaat naar diergeneeskundige

hulp voor mensen in de bijstand: elke praktijk kent klanten die keer op keer weer moeite hebben met het betalen van de rekening, omdat ze hier simpelweg de financiële middelen niet voor hebben. Het doel van dit onderzoek is om mogelijke oplossingsrichtingen aan te geven voor de geschetsde problematiek in Nederland.

De belangrijkste onderzoeksvragen zijn als volgt geformuleerd:

1. Zijn er regelingen (overheden, andere instanties) in dit kader? Zo ja, welke zijn dit dan?
2. In welke richting zien de dierenartsenpraktijken een mogelijke oplossing?
3. Welke (aanvullende) oplossingsrichtingen zijn er?
4. Hoe zouden de gevonden oplossingen het beste kunnen worden georganiseerd en gefinancierd?

* Student/onderzoekers aan de faculteit Diergeneeskunde, departement Dier, Wetenschap en Maatschappij, Universiteit Utrecht.

** n.endenburg@uu.nl. Faculteit Diergeneeskunde, departement Dier, Wetenschap en Maatschappij, Yalelaan 8, 3584 CM Utrecht.

MATERIAAL EN METHODEN

Onderzoeksvorm

Om de voor de beantwoording van de onderzoeksvragen benodigde gegevens te verkrijgen is gekozen voor het afnemen van een e-mailenquête bij gezelschapsdierenartsen. De KNMvD heeft een lijst van bij de GGG (Groep Geneeskunde Gezelschapsdieren) aangesloten dierenartsenpraktijken beschikbaar gesteld waaruit op basis van toeval praktijken zijn geselecteerd. Uiteindelijk hebben 257 praktijken een e-mail ontvangen waarin het doel van het onderzoek werd uitgelegd. Daarnaast werd door middel van een 'internetlink' verwezen naar de enquête die online kon worden ingevuld, omdat deze op www.surveymonkey.com was geplaatst. Deze website biedt software om gemakkelijk en snel online enquêtes op te stellen, te verzamelen en te analyseren (14). De meeste vragen uit de enquête waren gesloten, waarbij men via 'multiple choice' antwoord kon geven. De dierenartsenpraktijken zijn driemaal benaderd via de e-mail. De eerste oproep werd midden augustus 2008 verstuurd. De tweede oproep volgde een week later, en de laatste oproep werd drie weken na de eerste oproep verstuurd.

Ook zijn verschillende leidinggevers van diverse organisaties telefonisch of via de e-mail benaderd voor het afnemen van mondelinge interviews. Er is gekozen voor organisaties die met deze problematiek te maken hebben en/of actief zijn in de gezelschapsdierensector. Als organisaties zijn voor een interview benaderd:

- KNMvD;
- Groep Geneeskunde Gezelschapsdieren (GGG);
- Landelijke Dierenbescherming;
- Ziektekostenverzekeraars Proteq en Petplan;
- Dierenartsencoöperatie AUV;
- DiBeVo, brancheorganisatie voor ondernemers in de huisdierensector;
- Diervoeder fabrikant Royal Canin;
- Faculteit Diergeneeskunde;
- Ministerie van LNV;
- Landelijk InformatieCentrum Gezelschapsdieren (LICG).

Verwerking van de resultaten

De resultaten van de dierenartsen-enquête werden opgeslagen in het programma [surveymonkey](http://www.surveymonkey.com). Van daaruit konden de resultaten worden gedownload en in het statistiekpro-

gramma SPSS 15.0 worden verwerkt. Om te bepalen hoe de verschillende organisaties tegenover deze problematiek staan wat betreft hun meningen, visies en ervaringen, is gekozen om mondelinge interviews af te nemen. De interviews bestonden uit vooraf opgestelde open vragen. De interviews zijn (als de informant daar toestemming voor gaf) met een dictafon opgenomen en vervolgens uitgetypt. Hierna zijn per oplossingsrichting alle relevante stukken tekst geselecteerd en opgedeeld in fragmenten. Daarna werden de fragmenten voorzien van kernwoorden ofwel gelabeld. Met behulp van de labels kon gekeken worden hoe vaak verschillende oplossingen genoemd werden door de gesprekspartners.

RESULTATEN

Resultaten 'desktop research' over bestaande regelingen

Op dit moment zijn er verschillende regelingen van overheden en andere instanties om mensen met een bijstandsuitkering te ondersteunen bij het bekostigen van de veterinaire zorg. Doordat er veel onafhankelijke initiatieven zijn door het hele land, georganiseerd door verschillende organisaties, is een complete lijst van de bestaande regelingen niet alleen moeilijk inzichtelijk te maken, maar ook weinig zinvol. Deze lijst is namelijk aan redelijk wat verandering onderhevig. Om deze reden zal het overzicht hieronder tot enkele voorbeelden beperkt blijven.

Er is onderscheid gemaakt in regelingen van de gemeente, regelingen van de Dierenbescherming en regelingen van particuliere organisaties. Via de gemeente is het voor bijstandsgerechtigden mogelijk om via de bijzondere bijstand ondersteuning aan te vragen voor het bekostigen van de veterinaire zorg voor een huisdier. De bijzondere bijstand wordt verstrekt wanneer iemand met een minimuminkomen bepaalde door bijzondere omstandigheden noodzakelijke kosten maakt die hij met zijn eigen inkomen niet kan betalen (artikel 35, Wet Werk en Bijstand) (19). De Wet Werk en Bijstand schrijft verder niet voor welke kosten wel en welke kosten niet voor bijzondere bijstand in aanmerking komen. De beslissing is in dit soort situaties dus volledig aan de gemeenten. De kans dat de bijzondere bijstand wordt toegekend voor de kosten van een dier, is echter niet

groot. Kosten met betrekking tot dieren zullen niet snel als bijzonder worden aangemeld en dus niet voor vergoeding in aanmerking komen. De kosten van het hebben van huisdieren worden namelijk volgens de meeste gemeenten niet gerekend tot de 'algemeen noodzakelijke kosten van het bestaan' en moeten dus in principe vanuit de uitkering worden betaald.

Sommige afdelingen van de Dierenbescherming bieden een betalingsregeling aan, andere betalen (een deel van) de dierenartsrekening. Zo heeft de afdeling Dierenbescherming Haaglanden een sociaal fonds. Dit fonds is bestemd voor huisdiereigenaren met een uitkering of een minimuminkomen en kan worden gebruikt om eenmalig veterinaire kosten te vergoeden (5). Het type veterinaire zorg waarvoor ondersteuning wordt verleend, zoals neutralisatieacties of juist onverwachte medische behandelingen, kan per afdeling variëren. Of bijstandsgerechtigden voldoende op de hoogte zijn van de mogelijkheden voor ondersteuning en hoeveel hiervan gebruikmaken, is onduidelijk. Ook overwegen verschillende afdelingen van de Dierenbescherming een speciale kliniek op te richten voor huisdiereigenaren met een bijstandsuitkering, in navolging van een initiatief van de Stichting Dierenopvang Rijnmond, die onderdeel uitmaakt van de Dierenbescherming Rijnmond. Zij beschikt sinds 15 januari 2007 over de eerste dierenartspraktijk voor mensen met een bijstandsuitkering van de sociale dienst, de zogenaamde Minimax Dierendokter (3).

Een groot aantal stichtingen en organisaties ondersteunt huisdiereigenaren met een bijstandsuitkering in het bekostigen van de veterinaire zorg. Vaak betreft het particuliere initiatieven van personen die én van dieren houden én die het ook voor financieel minder vermogenden mogelijk willen maken een huisdier te houden en dit dier goede zorg te bieden. Deze stichtingen betalen vaak maar een deel van de kosten en richten zich meestal op een specifieke doelgroep en op een bepaald type veterinaire zorg, soms ook op een bepaalde regio. De meeste stichtingen hebben dan ook hun eigen regels en voorwaarden, en voeren de controle hierover zelf uit. Als voorbeeld kunnen we de Stichting Veterinair Steunfonds en Stichting Castraatje noemen (12,13). ▶

► Respons

De oproep voor de e-mailenquête werd ontvangen door 257 dierenartsen en ingevuld door 143, waardoor het responspercentage uitkomt op 55,6 procent.

Oplossingsrichtingen volgens dierenartsen

De meeste dierenartsen, 68,5 procent, zien de oplossing in voorlichting over de kosten van het houden van huisdieren en het verantwoord houden van huisdieren. Als mogelijke optie hiervoor worden door de dierenartsen onder andere cursussen genoemd (zie Figuur 1).

De respondenten geven aan dat indien mensen de financiële verantwoordelijkheden die horen bij het houden van een huisdier, niet kunnen dragen, deze mensen geen huisdier zouden moeten aanschaffen.

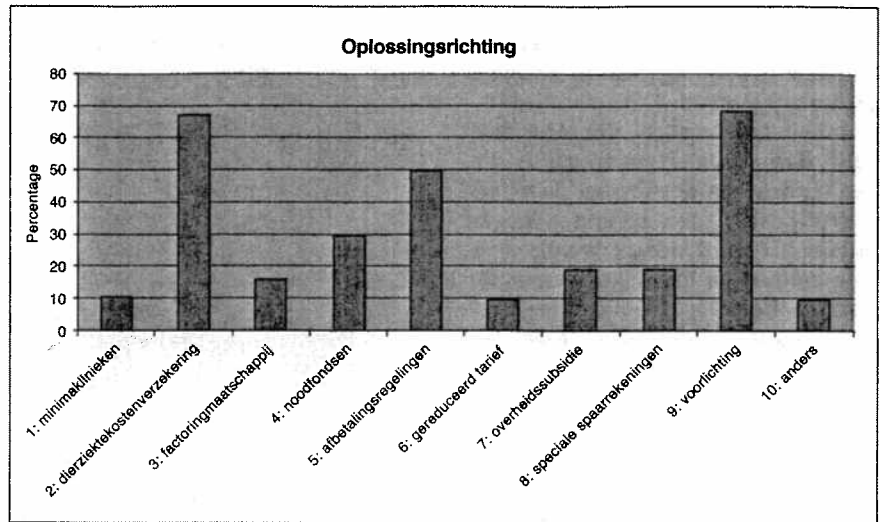
Daarnaast denkt 67,1 procent dat het afsluiten van een dierziektekostenverzekering door de eigenaar een goede oplossing is voor deze problematiek. Nog eens bijna de helft, namelijk 71 dierenartsen, is van mening dat afbetalingsregelingen een mogelijke oplossing kunnen zijn. Als laatste noemt slechts 10,5 procent van de respondenten minimaklinieken als oplossing. Op de vraag: 'Zou u cliënten met een bijstandsuitkering doorsturen naar een minimakliniek?' antwoordt 77,6 procent van de dierenartsen dat zij dit niet zouden doen. De redenen voor het niet doorverwijzen naar een minimakliniek staan aangegeven in Figuur 2.

Oplossingsrichtingen volgens de organisaties

Tijdens de interviews met de verschillende organisaties kwamen veel mogelijke oplossingen naar voren voor de problematiek rondom de veterinaire zorg voor huisdieren van bijstandsgerechtigden. Deze oplossingen zullen hieronder worden besproken.

Voorlichting

Bijna alle geïnterviewde organisaties geven aan dat welke oplossing er ook zal worden gekozen om de bestaande problematiek te verhelpen, het probleem ook bij de basis zal moeten worden aangepakt. Hiervoor is voorlichting noodzakelijk. Dit wordt door bijna alle partijen sterk benadrukt. Volgens de gesprekspartners moet er meer voorlichting worden gegeven over de kosten van het houden van een dier en de mogelijkheid van verzekeren. Hierdoor hoopt men dat

Figuur 1: In welke richting ziet u een mogelijke oplossing voor dit probleem?

(toekomstige) huisdiereigenaren zich beter bewust zullen zijn van de consequenties die verbonden zijn aan het aanschaffen van een huisdier, waardoor deze problematiek op de lange termijn minder zal worden.

Speciale kliniek voor mensen met een bijstandsuitkering

In een speciale kliniek voor mensen met een bijstandsuitkering kunnen dieren van eigenaren met een bijstandsuitkering tegen een gereduceerd tarief worden behandeld.

De meeste gesprekspartners geven aan positief tegenover dergelijke klinieken te staan, mits zij voldoen aan een aantal voorwaarden, namelijk:

- Kwalitatief hoogwaardige diergeneeskundige zorg;
- Een goede dienstregeling, ook buiten de reguliere werktijden;
- Alleen mensen met een bijstandsuitkering komen er voor in aanmerking;
- Goede controle op misbruik van de diensten;
- Oneigenlijke concurrentie wordt voorkomen.

Een speciale kliniek voor mensen met een bijstandsuitkering kan via verschillende constructies worden opgezet, bijvoorbeeld gelieerd aan een asiel of aan een dierenbeschermingsorganisatie. Een dergelijke kliniek kan de drempel om de dierenarts te bezoeken lager maken en kan euthanasie vanwege economische motieven voorkomen. Er zijn echter wel hoge kosten verbonden aan het opzetten van deze klinieken en er is veel weerstand van reguliere dierenartsen tegen dergelijke initiatieven. Bovendien kan het gereduceerde tarief voor sommige bijstandsgerechtigden nog steeds te duur zijn.

Dierziektekostenverzekeringen

De meeste gesprekspartners geven aan dat zij verzekeren als een goede manier zien om onvoorziene veterinaire kosten te kunnen dekken. Voor de groep van bijstandsgerechtigden die wel de basiskosten van hun dier, zoals de preventieve zorg en het consult, kunnen betalen, maar niet de onvoorziene veterinaire kosten, kunnen de op dit moment bestaande reguliere verzekeringen een oplossing bieden. Er is echter ook een groep bijstandsgerechtigden die zelfs de reguliere premie niet kan betalen. De gesprekspartners geven aan dat de premie voor deze groep kan worden verlaagd door middel van aanvullende financiering. Het voordeel van een verzekering is dat het dier de juiste zorg krijgt, de eigenaar zich niet druk hoeft te maken over de rekening en dat de dierenarts de optimale zorg kan verlenen en hiervoor betaald krijgt.

Oplossingen binnen bestaande praktijken

Bijna alle geïnterviewden geven aan een oplossingsrichting te zien waarbij gebruik wordt gemaakt van het uitgebreide en goede Nederlandse netwerk van bestaande dierenartsenpraktijken. Het tekortkomende deel van de dierenartsrekening zou bijvoorbeeld kunnen worden aangevuld door derden. Gebruik van het bestaande netwerk is kostentechnisch efficiënt en de diereigenaar houdt de vrijheid om een praktijk te kiezen die hij/zij wenst.

Oplossingen waarbij de diereigenaar centraal staat

Enkele gesprekspartners geven aan dat zij het als oplossing zien onder bepaalde voorwaarden asiieldieren ►

► onder te brengen bij bijstandsgerechtigden die de wens hebben om een huisdier te houden, maar hier vanwege tekortkomende financiële middelen niet toe in staat zijn. Het asiel blijft formeel de eigenaar van de dieren en dekt om deze reden de veterinaire kosten. De eigenaar neemt zolang als hij of zij aan de voorwaarden voldoet de dagelijkse verzorging op zich. Het voordeel is dat de veterinaire kosten gedekt zijn, maar het dier blijft wel eigendom van het asiel. Het asiel zal dan ook moeten controleren of het dier in het gastgezin goed wordt verzorgd.

Financiering van de oplossingen

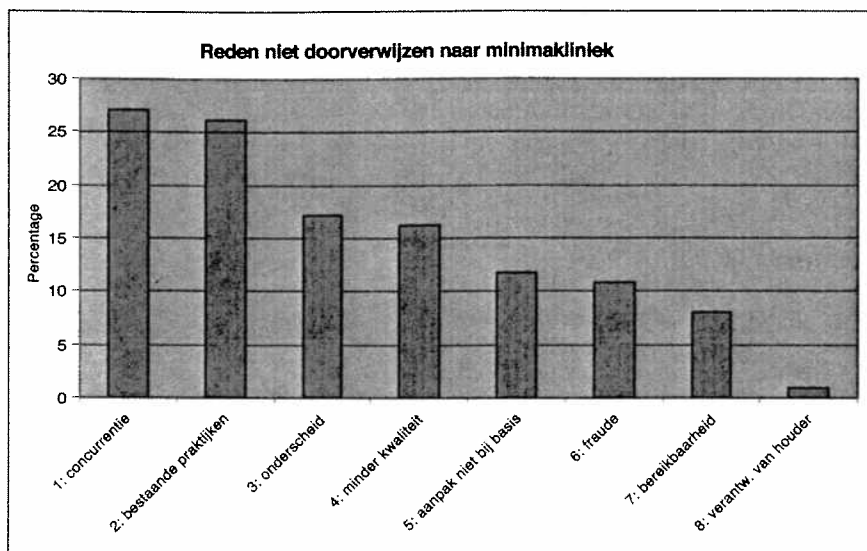
De gesprekspartners hebben tijdens de interviews aangegeven dat zij verschillende mogelijkheden zien om de hiervoor besproken oplossingen te financieren. De gesprekspartners zijn het onderling eens dat de eigenaar van het dier altijd een financiële bijdrage zal moeten leveren. De houder is namelijk bij het aanschaffen van een huisdier een bepaalde verantwoordelijkheid aangegaan. Hieraan zijn ook financiële verplichtingen verbonden. De eigenaar behoudt een deel van de verantwoordelijkheid voor zijn/haar dier als hij/zij een deel van een mogelijke oplossing zelf betaalt.

De meeste gesprekspartners zien een aanvullende financiering gerealiseerd door de krachten te bundelen in een fonds dat wordt beheerd door een stichting. Deze onafhankelijke stichting zou moeten worden opgericht met als doel het beheren van dit fonds dat gebruikt kan worden om mogelijke oplossingen aanvullend te financieren. De voorkeur van de informanten gaat uit naar een samenwerkingsverband van verschillende organisaties, waarbij elke organisatie bijvoorbeeld één bestuurslid levert. Zo kan een groter draagvlak worden gecreëerd en zijn de belangen gelijkelijk verdeeld.

DISCUSSIE

Materiaal en methoden

Er is gekozen om een internetenquête af te nemen bij gezelschapsdierenartsen die zijn aangesloten bij de GGG. Een belangrijk voordeel is dat de sociale wenselijkheid (het geven van een antwoord waarvan men denkt dat het een goede indruk maakt) bij een schriftelijke enquête een geringere rol speelt dan bij mondelinge afname (1).

Figuur 2: Waarom zou u cliënten niet doorsturen naar een minimakliniek?

Voor de interviews is een aantal organisaties gekozen waarvan kon worden verwacht dat hun standpunt in deze problematiek belangrijk is. Er moet echter wel worden vermeld dat een groot deel van de geïnterviewden dierenarts is, al dan niet praktiserend. Hierdoor kan het geschetste beeld vertekend zijn.

Oplossingsrichtingen volgens dierenartsen

Ruim driekwart van de praktijken geeft aan cliënten met een bijstandsuitkering niet te willen doorsturen naar een minimakliniek. Hiervoor worden diverse argumenten genoemd, waarvan concurrentie en het liever zelf willen oplossen de meest genoemde. Hier zouden we wellicht uit kunnen concluderen dat dierenartsen deze klanten liever niet kwijt zijn. Als dierenartsen namelijk veel hinder zouden ondervinden door bijvoorbeeld wanbetaling in deze groep, zou men juist verwachten dat ze deze cliënten graag naar een minimakliniek zouden doorverwijzen. Dit is echter niet het geval. Anderzijds moet wel worden vermeld dat bij een aantal dierenartsen het concept minimakliniek onvoldoende bekend is, waardoor misschien verkeerde aannames worden gedaan over deze klinieken. In Engeland is het begrip 'low-income'-kliniek algemeen bekend. Huisdiereigenaren met een bijstandsuitkering kunnen daar tegen een gereduceerd tarief terecht (8, 15).

Bij de vraag welke oplossingen de praktijken prefereren, geeft 68,5 procent aan dat er meer voorlichting moet komen, want mensen die het niet kunnen betalen, zouden geen huisdier moeten nemen. Hieruit blijkt

dat een groot deel van de gezelschapsdierenartsen het niet als een recht beschouwt een dier te mogen hebben, mensen moeten het wel kunnen betalen. Ook ziet een groot deel van de dierenartsen (67,1 procent) een oplossing richting de dierziektekostenverzekeringen. Bijna de helft van de dierenartsen geeft aan afbetalingsregelingen te zien als een mogelijke oplossing voor de problematiek. Op deze manier kan het binnen de praktijk worden opgelost. Blijkbaar hebben deze dierenartsen er weinig moeite mee dat de rekening pas later betaald wordt. Slechts 10 procent geeft aan minimaklinieken als een oplossing te zien. Hieruit blijkt maar weer dat men niet zo positief tegenover deze klinieken staat.

Bestaande regelingen

Op dit moment kan worden gesteld dat er sprake is van een behoorlijke versnippering als het gaat om de mogelijkheden voor bijstandsgerechtigden om steun te krijgen bij het bekostigen van de veterinaire zorg. Er is weinig uniformiteit onder de regelingen zowel privaat als op gemeentelijk niveau, waardoor het voor de doelgroep vaak erg lastig is om op de hoogte te zijn van welke regelingen zij gebruik kunnen maken. Er zal moeten worden gestreefd naar meer uniformiteit en overzicht, zodat het voor iedereen duidelijk is voor welke steun men in aanmerking komt.

Oplossingsrichtingen volgens de organisaties

Bijna alle geïnterviewden geven nadrukkelijk aan dat het grootste deel van de verantwoordelijkheid bij de eigenaar hoort te liggen. De houder van het dier is bij het aanschaffen van

het huisdier immers een bepaalde verantwoordelijkheid aangegaan, waar ook financiële verplichtingen bij horen. Aangezien deze mensen een zeer laag inkomen hebben, is het twijfelachtig of en zo ja, hoeveel zij financieel aan een oplossing kunnen bijdragen. Hoe dan ook zullen er prioriteiten moeten worden gesteld. De eigenaar zal moeten beseffen dat gegeven de situatie waarin hij of zij zich bevindt, de mogelijkheden beperkt zijn. De zorg voor een hond is nu eenmaal kostbaarder dan de zorg voor een konijn (9). De houder zal voor het aanschaffen van een dier moeten afwegen of het in zijn situatie haalbaar is een bepaald huisdier te houden.

Toch onderkennen de meeste gesprekspartners dat huisdiereigenaren natuurlijk ook later met een slechte liquiditeit geconfronteerd kunnen worden. Op het moment van aanschaffen van het huisdier konden deze mensen niet voorzien dat zij in een dergelijke situatie terecht zouden komen. Welke oplossing uiteindelijk het meest realistisch is, hangt onder andere af van de bereidheid van partijen een oplossing te omarmen én hier actief een (financiële) bijdrage aan te leveren.

Er werd aan de geïnterviewden gevraagd of zij vonden dat iedereen recht heeft op het houden van een huisdier. Juist de manier waarop organisaties hier tegenover staan, bepaalt de mate waarin zij bereid zijn verantwoordelijkheid te nemen. Hoewel de meeste organisaties bepaalde voorwaarden stelden, kwam het antwoord vaak op hetzelfde neer, namelijk: ja, mits de eigenaar goede zorg voor het dier kan waarborgen, waarbij meestal ook het bekostigen van de veterinaire zorg wordt inbegrepen. De meeste organisaties onderkennen dat het houden van huisdieren wetenschappelijk bewezen positieve effecten kan hebben op de houder van het dier (2, 10, 17). Daarnaast versterken huisdiereigenaren de sociale interactie met andere mensen. Het bevorderen van sociaal contact vermindert gevoelens van eenzaamheid en sociale isolatie, risicofactoren die juist bij deze mensen vaak een rol spelen (7). Ondanks al deze positieve effecten zijn de meeste geïnterviewden van mening dat men bij een gebrek aan geld geen huisdieren moet nemen.

Voor eigenaren van honden, katten of konijnen die nog wel de basiszorg van hun dier kunnen betalen, maar niet

onverwachte dure veterinaire zorg, zijn de partijen het eens dat verzekeren een goede optie is. Er hoeft immers geen nieuw systeem voor te worden opgezet en het dier, de eigenaar en de dierenarts hebben er baat bij.

Toch is er een groep bijstandsgerechtigden die zelfs deze premie niet kan betalen. Voor deze groep zijn aanvullende oplossingen nodig. De meeste organisaties zijn het met elkaar eens dat de oplossing gezamenlijk moet worden gedragen. De organisaties willen wel meedenken en eventueel meewerken. Ze willen niet als enige verantwoordelijk gehouden worden voor een oplossing. Toch is het de vraag hoe realistisch een samenwerking is tussen verschillende partijen met allemaal eigen motieven om een bijdrage te leveren. Zo kunnen de ideële en commerciële motieven van de verschillende partijen de samenwerking beïnvloeden.

Aangezien de meerderheid van de gesprekspartners aangeeft een oplossing te zien in de gezamenlijkheid, zou het oprichten van een nieuwe stichting die een fonds beheert, de meest realistische mogelijkheid zijn om een oplossing te financieren. Deze stichting zou dan door meerdere partijen kunnen worden beheerd. Op deze manier wordt ook het draagvlak en de 'commitment' voor een oplossing vergroot.

Het aanvullen van de dierenartsrekening vanuit dit fonds lijkt een mogelijkheid. Op deze manier kunnen alle bijstandsgerechtigde diereigenaren bij hun eigen dierenarts terecht en niet alleen degenen met een dierziektekostenverzekering. Een andere interessante oplossing voor deze problematiek die door veel gesprekspartners ondersteund wordt, is het aanvullen van de verzekeringspremie vanuit dit fonds. Men moet er echter wel rekening mee houden dat niet alle financiers gelukkig zullen zijn met het feit dat het geld van dit fonds gaat naar een bedrijf met winstoogmerk. Hier staat tegenover dat een verzekeringsmaatschappij het financiële risico draagt.

Vanuit dit fonds kunnen naast bovengenoemde opties ook nog andere oplossingen gefinancierd worden, waaronder in ieder geval ook voorlichting, want vanuit de organisaties komt heel duidelijk naar voren dat zij een preventieve aanpak voor deze problematiek zeer belangrijk vinden;

het probleem moet bij de basis worden aangepakt. Huisdieren die op dit moment veterinaire zorg te kort komen, zijn hier echter niet mee geholpen. De effecten van voorlichting zullen pas op lange termijn zichtbaar worden. Ook voor mensen die al een huisdier hebben voordat zij in de bijstand komen, komt voorlichting over de kosten van het houden van een huisdier te laat. Bovendien is de effectiviteit van de voorlichting moeilijk te bepalen en niet te garanderen. Om effectieve voorlichting te geven, moet er inzicht zijn in het proces waarom mensen besluiten een dier te nemen terwijl zij de zorg voor dit dier niet kunnen betalen. Hiervoor is meer onderzoek nodig (18). Ook blijkt uit onderzoek dat analfabetisme bij bijstandsgerechtigden meer voorkomt dan onder de gemiddelde Nederlandse bevolking (4). Hierdoor kan men verwachten dat juist mensen met een bijstandsuitkering meer problemen hebben met functioneel lezen en schrijven en dat om deze reden schriftelijke voorlichting minder kans van slagen heeft.

Wat betreft speciale klinieken voor bijstandsgerechtigden zitten de meeste organisaties op één lijn. Men staat er redelijk positief tegenover, zolang wordt voldaan aan de voorwaarden die in de resultaten zijn besproken. Of deze voorwaarden te realiseren zijn, zal de praktijk moeten uitwijzen. De dierenartsen staan wegens de eerder besproken redenen echter overwegend negatief tegenover deze minimaklinieken, waardoor er veel weerstand tegen dit initiatief kan ontstaan. De meeste organisaties zijn kritisch als het gaat om de vraag of speciale klinieken voor mensen met een bijstandsuitkering nou echt de oplossing zijn. Nieuwe klinieken zijn erg kostbaar om op te zetten. Het zou wellicht beter zijn als het goede en uitgebreide netwerk van bestaande praktijken wordt gebruikt, zeker als ernaar gekeken wordt vanuit het perspectief van kostentechnische efficiëntie. Sommige gesprekspartners zijn bang dat door op een dergelijke wijze zorg te faciliteren voor de eigenaar de noodzaak kan ontbreken om beter over de aanschaf van een huisdier na te denken, waardoor de problematiek niet vermindert en wellicht zelfs verergert. Het is niet aangetoond dat het faciliteren van veterinaire zorg voor de huisdieren van mensen met een bijstandsuitkering hen stimuleert om meer dieren ►

- te nemen, maar het is ook niet aangetoond dat het een remmende werking heeft.

CONCLUSIE

Gezelschapsdierenartsen worden al lange tijd geconfronteerd met huisdiereigenaren die wegens gebrek aan financiële middelen moeite hebben met het betalen van de rekening. Veel praktijken proberen samen met de eigenaar een oplossing te zoeken in de vorm van afbetalingsregelingen. Ook voorlichting en dierziektekostenverzekeringen kunnen volgens hen bijdragen aan de oplossing. Gezelschapsdierenartsen staan overwegend negatief tegenover speciale klinieken voor mensen met een bijstandsuitkering. De belangrijkste argumenten hiervoor zijn concurrentieoverwegingen. Meestal wil de praktijk liever samen met de eigenaar tot een oplossing komen. De meeste praktijken willen hun cliënten dus niet doorverwijzen naar een dergelijke kliniek. Op het moment zijn er via de gemeente, de Dierenbescherming en particuliere initiatieven verschillende regelingen die bijstandsgerechtigden ondersteunen bij het bekostigen van de veterinaire zorg. Doordat een landelijke dekking ontbreekt en er sprake is van versnippering, blijft het echter de vraag in hoeverre de doelgroep daadwerkelijk wordt bereikt. Een aantal organisaties in de gezelschapsdierensector is geïnterviewd.

Uit deze interviews kwamen verschillende oplossingen voor de problematiek naar voren:

- Het probleem moet bij de basis worden aangepakt door preventieve maatregelen, zoals voorlichting van de huisdiereigenaar. Het is echter onduidelijk hoe effectief deze voorlichting daadwerkelijk zal zijn.
- Voor de huisdiereigenaren die onverwachte veterinaire kosten niet kunnen betalen maar de preventieve zorg wel, is het afsluiten van een dierziektekostenverzekering de beste optie. Hierdoor ontstaat immers een situatie waarbij de dierenarts betaald krijgt en geavanceerde moderne diergeneeskunde kan leveren, de diereigenaar onvoorziene medische kosten gedekt heeft, en het dier de juiste zorg krijgt.
- Toch zal er een groep bijstandsgerechtigden zijn die zelfs deze premie niet kan betalen. Voor deze

groep zal een andere oplossing moeten worden gezocht. Gebruik maken van het goede en uitgebreide Nederlandse netwerk van dierenartsenpraktijken heeft de voorkeur.

- Een oplossing waarbij een landelijke dekking kan worden bereikt, is het aanvullen van het tekortkomende deel van de dierenartsrekening vanuit een fonds. Een andere mogelijkheid is om de verzekeringspremie te verlagen, eventueel door aanvullende financiële stromen zoals een fonds, waardoor ook deze groep zich kan verzekeren.
- Daar waar de behoefte aan ondersteuning het grootst is, zou lokaal een speciale kliniek voor bijstandsgerechtigden een oplossing kunnen zijn, mits er duidelijke afspraken worden gemaakt met de dierenartsenpraktijken in de omgeving. Het oprichten van minimaklinieken door het hele land waardoor een landelijke dekking ontstaat, lijkt kosten technisch niet optimaal.

Om mogelijke oplossingen te financieren, is voldoende geld nodig. Hiervoor kunnen verschillende kanalen worden gebruikt:

- De houder van het dier zal altijd een financiële bijdrage moeten leveren.
- Door bundeling van krachten kan een stichting worden opgericht die een fonds beheert. Dit fonds zou kunnen worden gevuld vanuit de overheid, de Dierenbescherming en de KNMvD. Ook dierenartsenpraktijken, andere bedrijven, fondsenwervers voor goede doelen en particulieren zouden kunnen worden aangesproken. Vanuit dit fonds kunnen dan weer verschillende oplossingen worden bekostigd. De meeste gesprekspartners zouden vanuit het fonds in ieder geval ook voorlichting willen financieren. Daarnaast zien zij het aanvullen van het tekortkomende deel van de dierenartsrekening of het aanvullen vanuit het fonds van de verzekeringspremie als een mogelijkheid.

De meeste partijen zijn bereid om mee te denken en gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen. Om naar een oplossing toe te werken zullen zij bij elkaar moeten komen om de mogelijkheden te bespreken. De primaire verantwoordelijkheid zal echter moeten blijven liggen bij de diereigenaar. ■

Literatuur

1. Baarda DB, Goede MPM de en Teunissen J. Basisboek kwalitatiefonderzoek: handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek. Stenfert Kroese, Houten, 2005.
2. Cutt H, Giles Corti B, Knuiman M, and Burke V. Dog ownership, health and physical activity: A critical review of the literature. *Health & Place* 2007; 13: 261-272.
3. Dierenopvang Rijnmond, dierenkliniek Minimax Dierendokter. www.rijnmond.dierenbescherming.nl/minimaxdierendokter
4. Elmers T, Nieuwenhuis L en Westerhuis A. Een leven lang leren, de leertraag centraal? Jaarboek 2004. CINOP 's Hertogenbosch, 2004.
5. Haagse Dierenbescherming, www.haagse-dierenbescherming.nl Jaarverslag Haagse Dierenbescherming 2007.
6. Hare D. Veterinary care for animals owned by those who cannot afford to pay. *Canadian Veterinary Journal* 2006; 47: 1155-1156.
7. McNicholas J, Gilbey A, Rennie A, Ahmedzai S, Dono J, Ormerod. E. Pet ownership and human health: a brief review of evidence and issues. *British Medical Journal* 2005; 331 (7527): 1252-1254.
8. People's Dispensary for Sick Animals (PDSA), www.pdsa.org.uk
9. Raad voor Dieraangelegenheden, www.rda.nl. Publicaties: Gedeelde zorg – Feiten en cijfers (publicatie Forum Welzijn Gezelschapsdieren) 2006.
10. Rijnberk A. Gezelschapsdieren en ziekte. *Uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van gewoon hoogleraar in de geneeskunde van het kleine huisdier aan de rijksuniversiteit te Utrecht op maandag 21 juni 1982. Drukkerij Elinkwijk BV, Utrecht, 1982.*
11. San Francisco SPCA in Amerika, www.sfspca.org.
12. Stichting Castraatje, www.castraatje.nl.
13. Stichting Veterinair Steunfonds, www.veterinairsteunfonds.nl.
14. SurveyMonkey, website waar online enquêtes geplaatst kunnen worden. www.surveymonkey.com.
15. The Blue Cross, www.bluecross.org.uk. Informatiefolder: Blue Cross, about us. Informatiefolder: London animal hospitals
16. Vertrouwelijke communicatie.
17. Virue's-Ortega J, and Buela-Casal G. (2006) *Psychophysiological. Effects of Human-Animal Interaction. Theoretical Issues and Long-Term Interaction Effects. The Journal of Nervous and Mental Disease* 2006; 194: 52-57.
18. Wapenaar H, Röling NG, en Ban A.W. van den, Basisboek voorlichtingskunde. Boom, Meppel 1989.
19. Wet Werk en Bijstand, www.wetten.overheid.nl

